

Analýza výkonnosti srovnatelných správních obvodů obcí s rozšířenou působností v jednotlivých oblastech s využitím benchmarkingu

ORP Hranice

Zpracovatel:
Odborný tým Projektů

Tento výstup byl financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu
Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

*Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních
obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)*

Úvod

Benchmarking představuje jednu z klíčových aktivit projektu Podpory meziobecní spolupráce. Výsledky benchmarkingu přináší důležitá východiska pro tvorbu strategií území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP) a měly by být zohledněny v debatách o dalším rozvoji území ve vztahu k vybraným veřejným službám v oblastech školství, odpadového hospodářství a sociálních služeb.

Využití benchmarkingu je **spojené s analýzou dat** reprezentujících posuzované SO ORP. Shromážděná data pro vybrané indikátory nenesou bez provedení analýzy žádnou informační hodnotu.

Základem analýzy je uspořádání dat do logických celků a do souvislostí s tou oblastí, kterou chceme za pomoci benchmarkingu řešit. Dalším předpokladem analýzy je porovnávat porovnatelná data (např. srovnatelné SO ORP). Cílem vyhodnocování dat je pak **určení rozdílů (mezer) mezi vlastní výkonností a výkonností ostatních SO ORP**. Způsob vyhodnocení těchto rozdílů je již v rukou posuzovatele (analytika) - hodnoty dat za naše a další srovnatelná SO ORP lze např. uspořádat do tabulky, znázornit prostřednictvím grafu, nebo v neposlední řadě využít statistického zpracování dat). Tedy podstatou je určení:

- jaké hodnoty dosáhla v daném indikátoru nejlepší organizace,
- jaké hodnoty dosáhla v daném indikátoru naše organizace,
- jaký je rozdíl mezi těmito hodnotami ukazatelů.

Vedle toho lze data porovnávat s průměrnou hodnotou daného ukazatele v kraji nebo několika srovnatelných SO ORP. Průměrná hodnota bývá nejčastěji vyjádřena aritmetickým průměrem nebo tzv. mediánem (prostřední hodnota uspořádané číselné řady).

1. Základní charakteristika správního obvodu a metodika analýzy

SO ORP Hranice se nachází v jihovýchodní části Olomouckého kraje a tvoří 1 z 13ti správních obvodů (dále jen SO) tohoto kraje. SO ORP Hranice lze stručně charakterizovat následovně:

- do SO spadá celkem 31 obcí (což je velikost přibližně odpovídající průměru kraje);
- v dotčeném území žije celkem 34.622 obyvatel, z toho 18.745 v jádrovém městě;
- hustota osídlení SO (106 obyv./km²) je mírně pod průměrem kraje;
- rozlohou přes 325 km² se řadí mezi 6 největších obvodů.

Tabulka 1: Komparace SO ORP v Olomouckém kraji

Území	Počet obcí	Počet obyvatel SO ORP	Počet obyvatel jádrové obce	Rozloha ORP v km ²
Hranice	31	34622	18745	325
Konice	21	11049	2840	178
Šumperk	36	70838	26870	857
Olomouc	45	162136	99471	858
Jeseník	24	40189	11711	718
Prostějov	76	98297	44330	591
Přerov	59	82661	44824	400
Šternberk	21	23657	13548	306
Zábřeh	28	33662	13867	267
Litovel	20	23727	9874	247
Uničov	10	22747	11638	207
Mohelnice	14	18645	9460	188
Lipník nad Bečvou	14	15379	8240	118
Průměr za kraj	31	49047	---	405

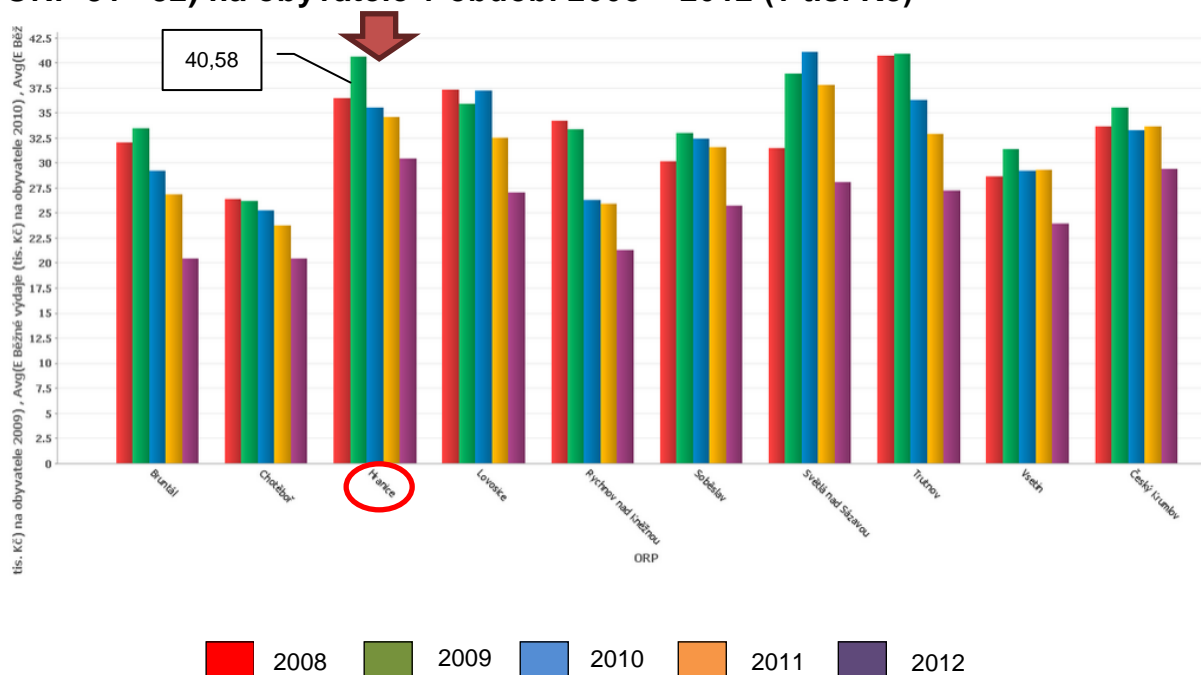
Pro benchmarkingové srovnání a formulování podstatných závěrů jsou důležité zejména hodnoty ukazatelů, které se výrazně odlišují od ostatních porovnávaných subjektů, tj. SO ORP. Proto bylo pro vzájemné srovnání použito více kritérií, aby byly zjištěny a vyzdvíženy významné diference v relevantních oblastech. Benchmarkingové srovnání bylo tedy provedeno jednak v porovnání s ostatními SO ORP Olomouckého kraje a dále pak ve srovnání s podobně velkými SO (měřeno počtem obcí SO a počtem obyvatel jádrového města):

- SO ORP s počtem obcí ve správním obvodu 31 až 32 obcí (celkem 9 srovnatelných SO ORP: Soběslav, Český Krumlov, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Bruntál, Chotěboř, Světlá nad Sázavou, Vsetín, Lovosice);
- SO ORP s počtem obyvatel jádrové obce 18.000 až 19.500 (celkem 6 srovnatelných SO ORP: Beroun, Mělník, Otrokovice, Kadaň, Louny, Žatec).

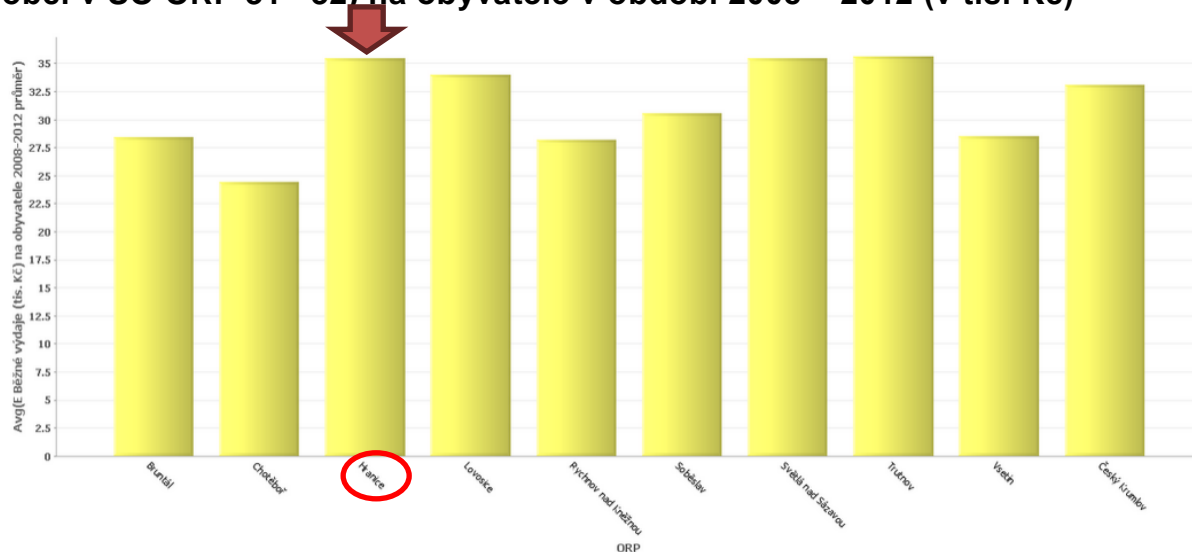
2. Ekonomická výkonnost

V oblasti ekonomické výkonnosti je vhodné se u SO ORP Hranice zaměřit na srovnání **běžných výdajů na obyvatele** s dalšími SO dle kritéria počtu obcí. V průběhu 5ti sledovaných let obsadil hranický obvod jedenkrát 3. místo (2008) a jedenkrát 4. místo (2010), dvakrát dosáhl na 2. příčku (2009 a 2011) a v roce 2012 dokonce získal prvenství ve skupině SO srovnávaných dle kritéria počtu obcí v SO. To dokládá i průměrná výše nákladů na běžný provoz hranického obvodu, která je po SO ORP Trutnov druhá nejvyšší (35,48 tis. Kč/obyv./rok). Situace je o to zajímavější, že od roku 2009 je u SO ORP Hranice jednoznačně patrný sestupný trend běžných výdajů. Viz obrázek 1.

Obrázek 1: Běžné výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obcí v SO ORP 31 –32) na obyvatele v období 2008 – 2012 (v tis. Kč)

Obrázek 2: Průměrné běžné výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obcí v SO ORP 31 –32) na obyvatele v období 2008 – 2012 (v tis. Kč)

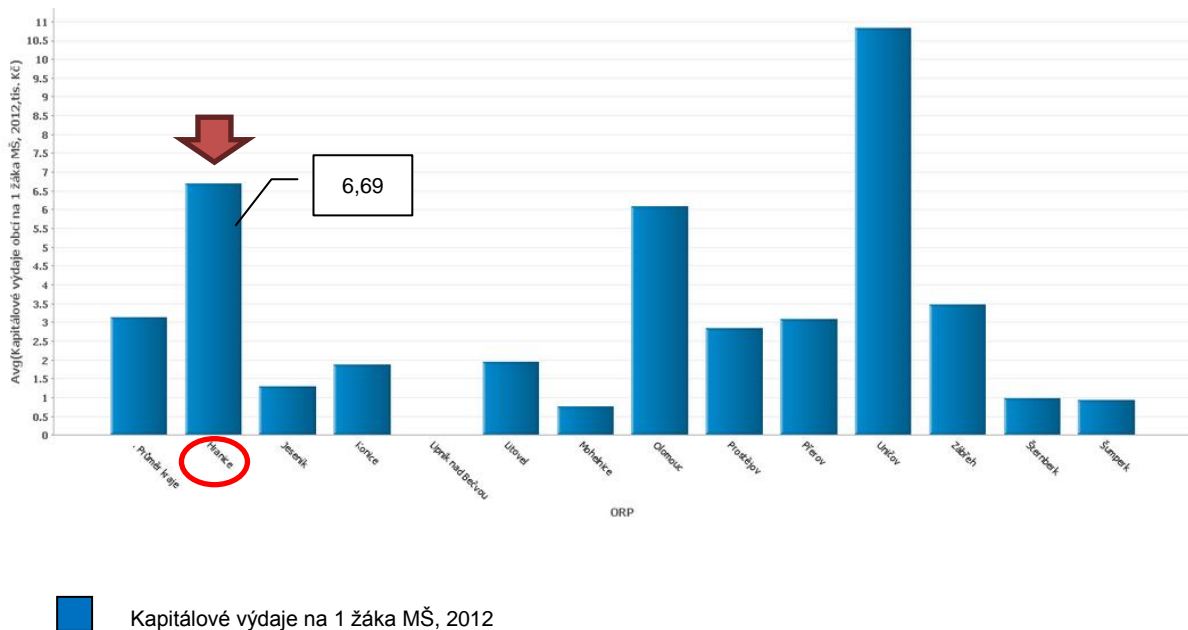

3. Předškolní a školní vzdělávání

Mezi ukazateli předškolního a školního vzdělávání zaujme v případě SO ORP Hranice zejména porovnání **kapitálových výdajů na žáky mateřských škol** mezi správními obvody Olomouckého kraje. Při pohledu na tento parametr znázorněný grafem je zřejmé, že hodnota za SO ORP Hranice je druhá nejvyšší v kraji, a to 6,69 tis. Kč/žáka. Přičemž svou úroveň převyšuje průměr¹ kraje více než dvojnásobně.

¹ 3,13 tis. Kč/žáka

Obrázek 3: Kapitálové výdaje vybraných SO ORP (kritérium: SO ORP Olomouckého) na žáka MŠ (v tis. Kč)

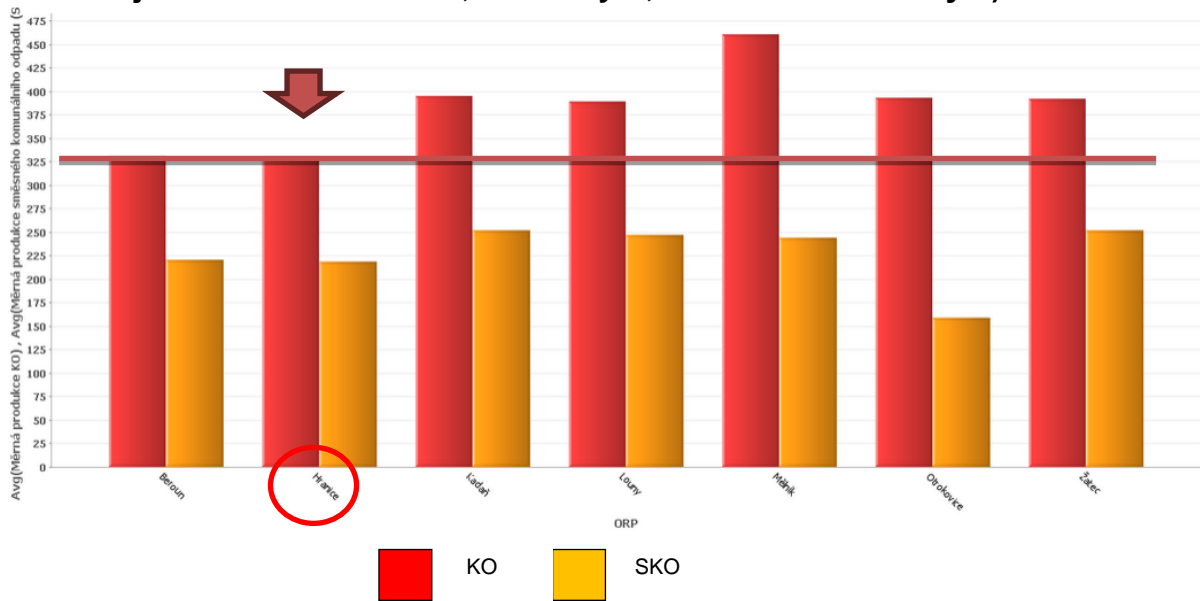

Obdobná situace nastává i při aplikaci jiných kritérií (počtu obyvatel SO, počtu obyvatel jádrové obce či počtu obcí SO). I v těchto skupinách SO patří hodnoty kapitálových výdajů na žáka MŠ dosažené hranickým obvodem k jedněm z nejvyšších.

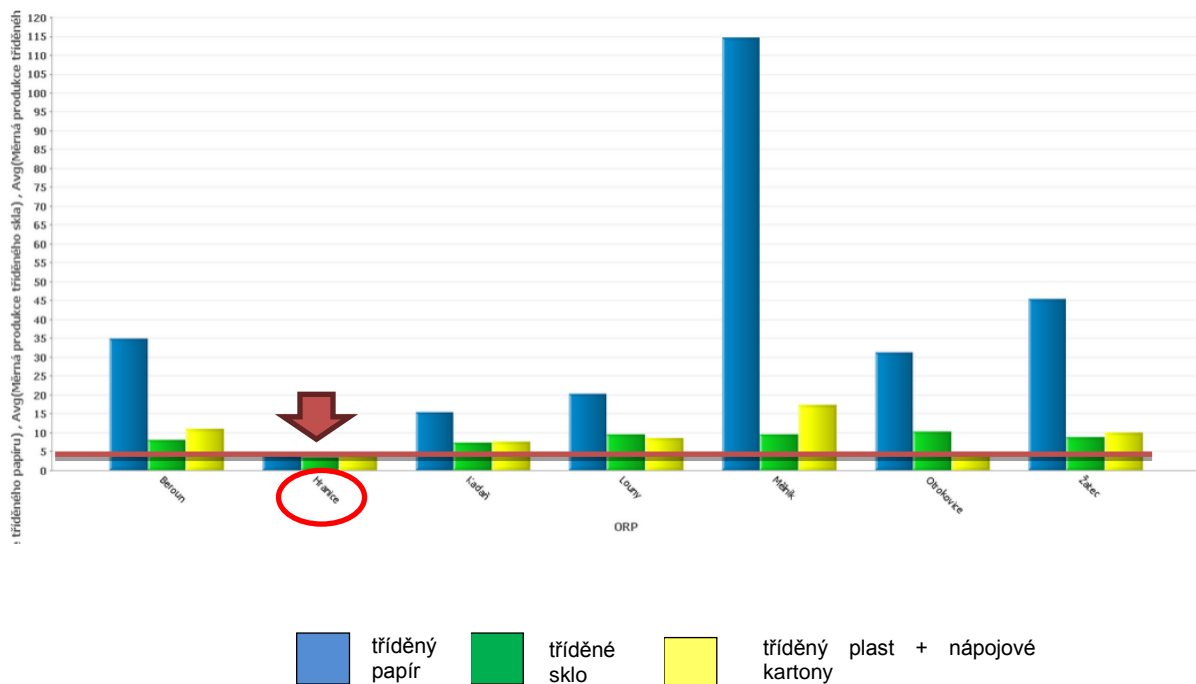
4. Odpadové hospodářství

Při bližším pohledu na problematiku odpadového hospodářství je z hlediska benchmarkingu u SO ORP Hranice významné srovnání **produkce odpadů**. **Celková měrná produkce KO** hranického obvodu je mezi srovnávanými obvody nejnižší (ca 329 t/1.000 obyv.). Produkce směsného komunálního odpadu (dále jen SKO) je pak 2. nejnižší (ca 218 t/1.000 obyv.). Negativní trend se naopak projevuje v produkci tříděných položek, kde zastává hranický obvod poslední místo ve všech kategoriích (tříděného papíru, tříděného skla i tříděného plastu včetně nápojových kartonů), jejichž hodnoty se pohybují v rozmezí ca 3-4 t/1.000 obyv. V součtu to znamená, že celková produkce tříděného odpadu je na nízké úrovni. Pro doplnění je vhodné rovněž zmínit, že podíl směsného komunálního odpadu na komunálním odpadu hranického obvodu je po SO Beroun 2. nejvyšší ve skupině SO, a to ca 66 %. Viz obrázky 4 a 5 (červená linie značí dosaženou úroveň hranického obvodu).

Obrázek 4: Měrná produkce KO a SKO vybraných SO ORP (kritérium: velikost jádrové obce 18 – 19,5 tis. obyv.; v tunách/1.000 obyv.)

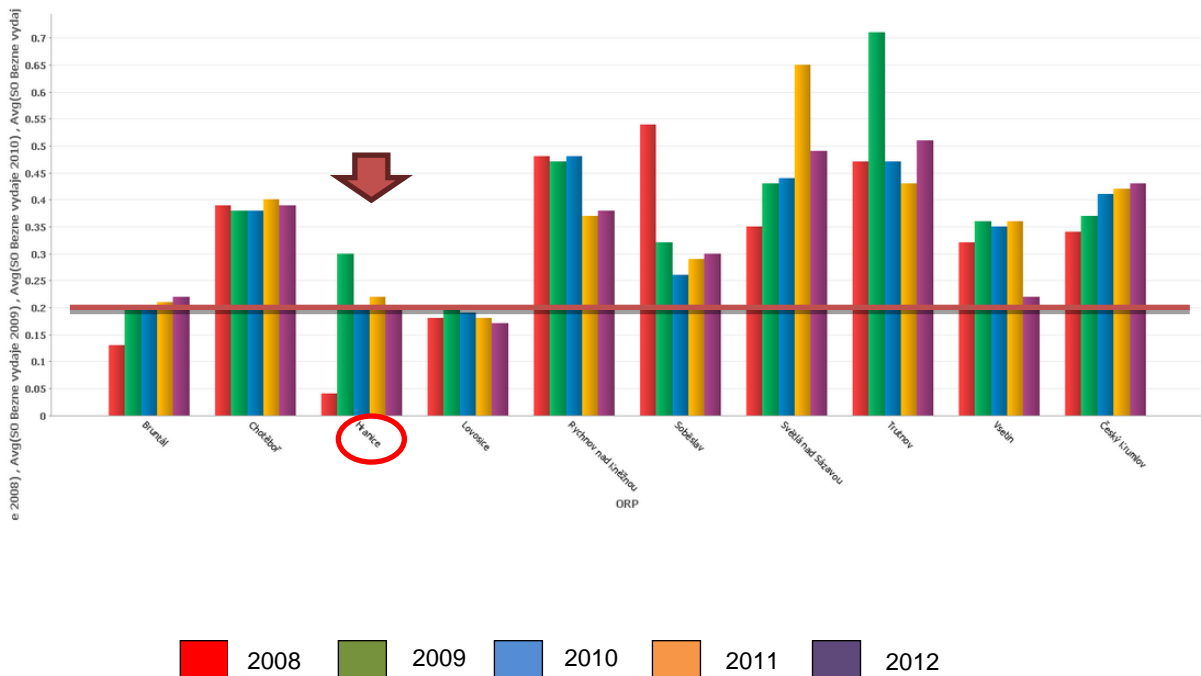
Obrázek 5: Měrná produkce tříděného papíru, tříděného skla, tříděného plastu + nápojových kartónů vybraných SO ORP (kritérium: velikost jádrové obce 18 – 19,5 tis. obyv.; v t/1.000 obyv.)

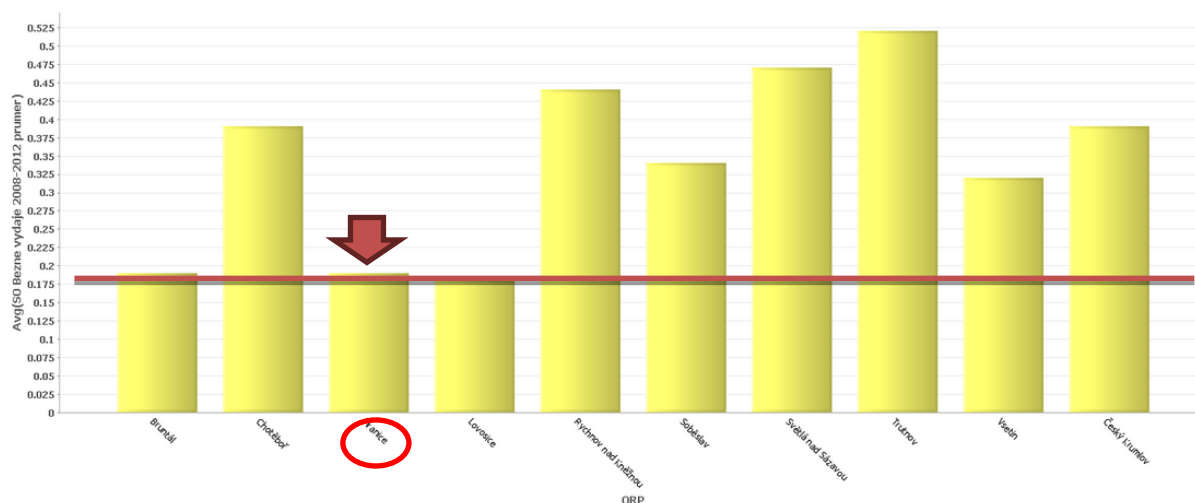
5. Sociální služby

V oblasti sociálních služeb je vhodné vyzdvihnout srovnání **běžných výdajů na obyvatele**. SO ORP Hranice se ve skupině obvodů srovnávaných dle počtu obcí v SO řadí k trojici obvodů s nejnižšími hodnotami. V roce 2008 byla úroveň hranického obvodu absolutně nejnižší ve skupině SO, a to s výrazným odstupem od ostatních SO. Její hodnota v daném roce činila 0,04 tis. Kč/obyv., avšak hned v následujícím roce vzrostla až na 0,30 tis. Kč/obyv.! Pozici hranického obvodu ve skupině dokládá i průměrná výše běžných výdajů za období 2008-2012, která činí 0,19 tis. Kč/obyv. a je tak nejnižší ve vzorku SO. Viz obrázky 6 a 7.

Obrázek 6: Běžné výdaje obcí ve vybraných SO ORP (kritérium: počet obcí v SO ORP 31 – 32) na sociální služby v období 2008 – 2012 (v tis. Kč/obyv./rok)

Obrázek 7: Průměrné běžné výdaje obcí ve vybraných SO ORP (kritérium: počet obcí v SO ORP 31 – 32) na sociální služby v období 2008 – 2012 (v tis. Kč/obyv./rok)

6. Závěrečné shrnutí

SO ORP HRANICE	
základní charakteristika	<p>v Olomouckém kraji správní obvod ORP Hranice:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozlohou patří mezi šestici největších obvodů z hlediska hustoty zalidnění je mírně pod průměrem kraje počtem obcí odpovídá průměru kraje
ekonomická výkonnost	<ul style="list-style-type: none"> SO obsazuje čelní místa ve skupině SO z hlediska běžných výdajů na obyvatele, a to i přes jejich sestupný trend pozorovaný od r. 2009
předškolní a školní vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> vysoká úroveň kapitálových výdajů na žáky MŠ ve všech skupinách SO při aplikaci různých kritérií
odpadové hospodářství	<ul style="list-style-type: none"> nejnižší měrná produkce KO a 2. nejnižší měrná produkce SKO, naopak podíl SKO na KO hranického obvodu je 2. nejvyšší ve skupině SO nízká úroveň celkové produkce tříděného odpadu
sociální služby	<ul style="list-style-type: none"> SO se řadí do trojice obvodů s nejnižšími hodnotami běžných výdajů na obyvatele

Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)

Použité zdroje: Ministerstvo financí ČR
Český statistický úřad